

Модуль 2. Один стимул - багато реакцій

Лекція 19. Інтелект успіху, або що слід виховувати?

Одного разу видатного бразильського футболіста Пеле запросили на тренування збірної СРСР з футболу, оскільки тій не вдавалось показати гарні результати та попросили поради. Пеле поспостерігав за тренуваннями збірної та виніс свій вердикт: «Я розумію, в чому полягає причина ваших проблем. Усе тренування спрямоване на викорінення недоліків. Тоді як в нашій команді працюють над розвитком переваг». Далі він зауважив, що має багато недоліків, але всі вони є продовженням його переваг.

Відтак спрямованість уваги має значення, або згадаймо положення квантової фізики: спостерігач має значення. Вся увага нашої освітньої системи, як і футбольних тренерів збірної СРСР, спрямована на викорінення недоліків. А те, що ми підживлюємо своєю увагою, обов'язково зростає. Вся увага недолікам – вони множаться. А що має бути натомість?

Всю увагу вчителю варто зосередити на розвитку переваг. У цьому контексті варто згадати вражено збентежену розповідь про перевірку учнівського твору канадською вчителькою. Твір називався «Осінь в Канаді» та був списаний коментарями пані вчительки ручкою зеленого кольору. Вона підкреслила деякі слова, граматичні конструкції, які вдало передавали експресію та думки. Кожне підкреслення супроводжувалось коментарем на кшталт: «Дуже влучне слово, використовуй його частіше»; «Гарний вислів, вживай його надалі» тощо. Узагальнювальний коментар вчительки просто збентежив батьків (наших емігрантів): «Ти знаєш, я ніколи не дивилась на осінь в Канаді, як ти».

Правда ж, значно приємніше отримати таку перевірку твору, ніж ту, яку зазвичай роблять в нашій школі? Повертаючись до Р. Стернберга та тих якостей, що їх варто розвивати в учнів, аби вони набули інтелекту успіху, слід зазначити наступні п'ять узагальнених характеристик (щоправда, автор наводить 20 рис, але ми для зручності ущільнимо інформацію до п'яти пунктів):

1. Самомотивація та контроль поривів.
2. Самоорганізація своїх здібностей для максимальної практичної користі.
3. Ініціативність та наполегливість у потрібних справах.
4. Незалежність та самокритика.
5. Здатність не поспішати з отриманням винагороди.

Які висновки ми можемо зробити із наведених характеристик для організації освітнього процесу?

1. Слід вчити забезпечувати собі мотивацію (шукати інтерес в роботі, вчитися дивуватися).
2. Виконання завдань має супроводжуватися рефлексією та саморефлексією. Згадаємо М. Плісецьку: постійний самоаналіз та удосконалення майстерності (що виходить краще, що гірше та чому?).
3. Заохочувати ініціативу в організації навчання та підтримку в реалізації ініціатив (учень має бути співторцем занять).
4. Надавати можливість ухвалювати самостійні рішення.
5. Наголошувати на важливості власних інтересів, задоволенні тощо перед зовнішніми нагородами – оцінками.

Отже, учень повинен мати право проявляти ініціативу, реалізовувати її та отримувати від цього задоволення.